

Is een betere geslachts- en leeftijdsbepaling van Veldleeuweriken (*Alauda arvensis*) mogelijk (2)?

Jan Staal

In Op Het Vinkentouw, nummer 118, maart 2010, schreef ik onder andere het volgende:

Leeftijdsbepaling door middel van het constateren van tongspots in de herfst

Een zestal jaren geleden had ik contact met ringers van de Veldleeuwerikengroep uit Frankrijk (nachtvangsten). Zij beoordelen, op aangeven van de Franse ringcentrale, alle vogels met tongspots als 1kj. Aangezien het mij voor kwam dat er in Nederland hierover niets bekend was, heb ik naar aanleiding hiervan enkele honderden veldleeuweriken bekeken en gemerkt dat ze prominent aanwezige tongspots kunnen hebben en tevens in alle stadia van vervaging. Jonge vogels van vroeg in het jaar (veldleeuweriken kunnen al heel vroeg broeden) zullen waarschijnlijk in de loop van het jaar vervagende spots hebben.

Zelfs enkele vogels in het voorjaar hadden vage tongspots. Maar dan zijn ze allemaal ouder dan 1kj. Vogels in de herfst met tongspots (hoe vaag ook) heb ik als 1kj bestempeld en hadden ze geen spots als ouder dan 1kj.

Tevens heb ik contact gezocht met twee kwekers van veldleeuweriken en hen verzocht of ik de gekweekte jonge vogels mocht volgen. De gekweekte 1kj vogels hadden inderdaad tongspots en in de loop van het seizoen vervagende tongspots.

Figuur 3. Een op 14 12 2009(!) gefotografeerde vogel is waarschijnlijk een laat jong en heeft daarom nog prominent aanwezige tongspots.

Naar aanleiding hiervan kreeg ik een door mij zeer gewaardeerde reactie van Arne Hegemann, die vanuit de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek verricht naar een broedpopulatie van veldleeuweriken. Zijn reactie wil ik u niet onthouden en luidt als volgt:

'Met groot interesse heb ik jouw artikel in OHV over de veldleeuweriken gelezen. Zoals jij misschien weet, werk ik sinds 2006 aan een broedpopulatie veldleeuweriken in het Aekingerzand. Daar heb ik door de jaren heen meer dan 700 veldleeuweriken gekleurd en een behoorlijk deel van de vogels in latere jaren teruggevangen.

Omdat ook ik van een Franse ringer hoorde dat ze de tongspots gebruiken, heb ik sinds 2007 bij elke vangst van een vogel de tongspots in drie categorieën (niet, klein, groot) opgeschreven.

Helaas moet ik jou teleurstellen: De tongspots zijn absoluut niet te gebruiken om de leeftijd van veldleeuweriken te bepalen. Soms hebben jonge vogels al in augustus en september geen tongspots meer. Aan de andere kant hebben in vele gevallen zelfs vogels, welke vier jaar oud zijn, nog steeds tongspots. Een deel zelfs nog met hele duidelijke en grote tongspots!

Dus je kan de leeftijd door middel van tongspots helaas niet bepalen. Waarom er een zo groot verschil in de vervaging van tongspots is weet ik nog niet.'

Jan Staal, Orgellaan 16, 5402 PG Uden, jdmstaal@kpnmail.nl

Arne Hegemann, a.hegemann@rug.nl

In Nederland geringde Steenloper in Colombia

Nelly van Brederode, Hans Roersma & Kees de Graaf

Sinds 2000 ringen we (eerste twee auteurs) Steenlopers aan de Hondsbossche Zeewering en naaste omgeving. Dit doen we o.a. op een ringbaan in de polder achter genoemde dijk en tot nu werden ongeveer 1800 Steenlopers geringd. Sinds eind 2006 krijgen de gevangen Steenlopers, naast een metalen VT ring, ook een gele vlag en een gele markerring aangelegd. Op de gele vlag is een inscriptie met drie hoofdletters aangebracht. De gele vlag zit aan de tibia en de VT-ring en marker aan de tarsus. Op deze manier zijn inmiddels ongeveer 350 vogels geringd.

Kees de Graaf is altijd één van de trouwste aflezers voor ons project geweest. Hij heeft voor vele honderden terugmeldingen van VT- en kleurringen gezorgd. Groot was onze verrassing dat Kees tijdens een bezoek aan Colombia op 30 januari 2009 een Steenloper met een gele vlag en inscriptie AAY ontdekte. Dit was op een strand bij Puerto Colombia ongeveer 100 km ten westen van Cartagena aan de Caribische kust. Door verstoringen en rommel op het strand kon de markerring (*markerring = extra kleurring uniek per project, redactie*) niet waargenomen worden. AAY zat in een groep van ongeveer 100 Steenlopers en allen waren ze in winterkleed.

Omdat we niet konden uitsluiten dat andere ringers ook gele vlaggen met inscriptie gebruiken, raadpleegden we de coördinatoren van een groot aantal relevante organisaties uit alle continenten. Naast ons blijkt niemand gele vlaggen met een zwarte inscriptie te gebruiken zodat we ervan uit kunnen gaan dat Kees een Steenloper van ons project gezien heeft.

Steenloper AAY werd op 6 januari 2008 nabij Groote Keeten in Noord-Holland door Arie Slijkerman met zijn wilsternet gevangen. Het was een tweedejaars vogel die samen met nog 14 andere Steenlopers werd geringd. Behalve AAY en nog één Steenloper werden alle toen gevangen vogels één of meerdere malen uit Noord Holland teruggemeld. AAY is nooit meer in Nederland opgedoken.

Niet eerder werd een in Europa geringde Steenloper teruggemeld in Midden- of Zuid Amerika. Ook van Kanoet en Bontbekplevier, waarvan de verschillende populaties eenzelfde verspreidingspatroon hebben als de Steenloper, zijn geen terugmeldingen uit Colombia of Zuid Amerika bekend. Wel werd een op 28 februari 2008 in Schotland geringde Steenloper na een sneeuwstorm in Zuid-Carolina, Verenigde Staten, gevonden.

Algemeen wordt aangenomen dat de in West Europa overwinterende Steenlopers broedvogels uit noordoost Canada en Groenland zijn. Verder komen in Noord Amerika nog twee populaties voor. De in het arctische gebied van Centraal Noord Amerika broedende Steenlopers overwinteren langs de kusten van de Verenigde Staten en Midden- en Zuid Amerika, terwijl de populatie uit West Alaska in Australië en op de Pacifische eilanden overwintert.

De door Kees waargenomen Steenloper kan of

afkomstig zijn uit noordoost Canada/Groenland die in zijn eerste winter in het normale overwinteringsgebied in Europa geringd werd en in zijn tweede jaar per ongeluk richting Zuid Amerika ging. Of het is een vogel uit de Centraal Noord Amerikaanse populatie, die normaal in Zuid Amerika overwintert maar tijdens zijn eerste reis naar het zuiden door extreme weeromstandigheden in West Europa terecht kwam. Deze tweede mogelijkheid lijkt ons het meest waarschijnlijk daar de trekroute van deze populatie net als die van vele andere steltlopers en zangvogels deels over de Westelijke Atlantische Oceaan gaat. Tijdens deze reis kunnen deze vogels door de vaak voorkomende noordwestelijke stormen naar West Europa afdwalen. Het is onwaarschijnlijk dat AAY jaarlijks een andere route kiest daar de trekroute genetisch bepaald is. Ook zou AAY zich dan jaarlijks bij een andere populatie aansluiten. Dit is onwaarschijnlijk daar de vogels van de Noord Amerikaanse populaties duidelijk gescheiden broedgebieden hebben. Komende winter gaat Kees weer naar Colombia en gaat ongetwijfeld weer zoeken. We zijn heel benieuwd! De avonturen van AAY tonen aan dat met het toekennen van kleurringcombinaties rekening moet worden gehouden met uitwisseling tussen de continenten en overlap van codes dus niet wenselijk is.

Een uitgebreid verslag over deze terugmelding is verschenen in het Wader Study Group Bulletin nr. 116 (3), 198

Nelly van Brederode en Hans Roersma – Leiweg 2A, 1755 KM Petten

Kees de Graaf – Pieter Straatlaan 82, 1785 GX Den Helder

Geciteerd uit Ringersnet

Gijs van Tol

Naast OHV is Ringersnet een belangrijk medium voor de communicatie tussen ringers (HULDE aan de webmasters!). Naast een snelle uitwisseling van feiten en meningen is Ringersnet soms ook de basis voor gedegen studies, zoals bijvoorbeeld over de mezentrek.

Het is niet de bedoeling om alle informatie-uitwisseling op Ringersnet samen te vatten voor OHV. Toch zijn er zo nu en dan discussies waarvan je denkt: "Hé, dat is misschien wel interessant om dit later nog eens terug te lezen". Een boeiend